

Η ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟ ΝΑΟ ΣΤΗΝ ΑΓΓΙΣΤΑ ΣΕΡΡΩΝ

Στον οικισμό της Αγγίστας¹ του Δήμου Αμφίπολης Σερρών βρίσκεται κτισμένος ο ναός του Τιμίου Προδρόμου. Στο εσωτερικό του ναού σώζεται παλαιοχρονολογημένη μεταβυζαντινή εικόνα (εικ. 1), η οποία, όπως μας πληροφορεί αριθμόγραφη σχετική επισήμανση, φιλοτεχνήθηκε το έτος 1789. Πρόκειται για έργο άγνωστου αγιογράφου, καλλιτεχνικό δημιούργημα της μεταβυζαντινής ζωγραφικής περιόδου με σημαίνουσα θέση στο ιστορικό και λατρευτικό γίγνεσθαι των κατοίκων του οικισμού.

Εικ. 1. Η προσκυνηματική εικόνα του Τιμ. Προδρόμου (80 X 54 εκ.), έργο άγνωστου ζωγράφου, 1879.

---

1. Ο οικισμός της Αγγίστας βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα της Π.Ε. Σερρών με στοιχεία αρχικής αναγνώρισης και σύστασης: Κοινότης Αγγίστης Επαρχίας Φυλλίδος, Δ.16-6-1926, ΦΕΚ. Α 217/1926, [πρώην Κοιν. Βιτάστας (1920-1926), Κοιν. Αγγίστας (1926-1997), Δήμ. Πρώτης (1997-2010), Δήμ. Αμφίπολης (2010-έως σήμερα)], Στοιχεία συστάσεως και εξελίξεως των Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος, τόμ. 43 (Ν. Σερρών), Αθήνα 1962, σ. 251 και Βέρρου Θ., Τοπωνύμια και διοικητική κατανομή οικισμών της Μακεδονίας, Θεσ/νίκη 2008, σ. 16. Σε παλιότερα έγγραφα, χάρτες και πηγές αναφέρεται και ως Αντζίστα, Ατζήστα, Anghista, Anguista, Aggista, Handžiča, Handžista και Handjichta. Περί των διαφόρων καταγεγραμμένων ονομασιών της Αγγίστας βλ. επίσης Bellier P., Bondoux R., Cheynet J., Geyer B., Grelais J. et Kravari V., *Paysages de Macédoine*, Paris 1986, σ. 127. Στη συντριπτική τους πλειονότητα οι κάτοικοι του οικισμού ασχολούνται με τη γεωργία, ενώ ο πληθυσμός της Αγγίστας ανέρχεται σήμερα στους 295 μόνιμους κατοίκους, *Ελληνική Στατιστική Αρχή (πρώην Ε.Σ.Υ.Ε.), www.statistics.gr - Απογραφή 2011.*

Ο ναός του Τιμίου Προδρόμου της Αγγίστας αποτελεί τον παλαιότερο ενοριακό και κοιμητηριακό ναό του οικισμού, κτίσμα από την εποχή της ύστερης Τουρκοκρατίας στην Ελλάδα. Αρχιτεκτονικά είναι μια τυπική τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική, στη δυτική πρόσοψη της οποίας προστέθηκε μεταγενέστερα ημιμπαϊθρία εξωτερική στοά και σε κοντινή απόσταση από το κυρίως σώμα του ναού λιθοδόμητο καμπαναριό. Η όψη της μορφής του ναού σήμερα τόσο εξωτερικά όσο κι εσωτερικά είναι το αποτέλεσμα συστηματικών επισκευαστικών εργασιών που διενεργήθηκαν στο κτήριο τη διετία 1978-1980. Σημαντικό περιουσιακό κεμήλιο του ναού και έργο ιδιαίτερης καλλιτεχνικής ποιότητας αποτελεί η ξύλινη φορητή εικόνα του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου.

Η θεματολογία της παράστασης της εικόνας σε συνδυασμό με τις ευμεγέθεις διαστάσεις της (80 X 54 εκ.) και την προβεβλημένη τοποθέτησή της εντός του ναού συνηγορούν στην άποψη ότι πρόκειται για τη λιτανευτική εικόνα του τιμώμενου αγίου, στη χάρη του οποίου είναι αφιερωμένος ο ναός. Από τις διαθέσιμες ενδείξεις και κάποιες σωζόμενες προφορικές μαρτυρίες συνάγεται το συμπέρασμα ότι η συγκεκριμένη εικόνα ήταν αρχικά δεσποτική κι αποτελούσε τμήμα του κεντρικού εικονοστασίου του τέμπλου, απ' όπου αποσπάστηκε σε κάποια μεταγενέστερη χρονική περίοδο, προκειμένου να τοποθετηθεί σε μονήρες προσκυνητάρι, όπου παραμένει μέχρι σήμερα.

Η εικόνα αναπτύσσεται θεματολογικά σε δύο ενότητες, εκ των οποίων την κύρια παράσταση της εικόνας καταλαμβάνει ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος, ενώ περιφερειακά αυτής σε κυκλικά μετάλλια (τόντο) έχουν ζωγραφιστεί σε μικρογραφία σκηνές από το βίο του. Χαρακτηριστικό γνώρισμα των εικόνων αυτής της κατηγορίας είναι η πλαισίωσή τους με μικρογραφίες μέσα σε διάχωρα, στα οποία ανιστορούνται περιστατικά από τη ζωή και τα μαρτύρια του τιμώμενου αγίου, με έκδηλο αφηγηματικό και διδακτικό χαρακτήρα².

Στην κύρια και κεντρική παράσταση της εικόνας, ο προφήτης άγιος εικονίζεται ολόσωμος και στραμμένος κατά τα τρία τέταρτα προς τα δεξιά του. Στην πλάτη φέρει μεγαλόσχημα πτερά³ που γεμίζουν ολό-

---

2. Τα εικονογραφημένα αυτά διάχωρα (αλλιώς μετάλλια, τόντο, κονκάρδα) με τις μικρογραφικές εικαστικές παραστάσεις από τη ζωή και τα μαρτύρια του τιμώμενου αγίου λόγω της θρησκευτικής και συναισθηματικής φόρτισης την οποία προκαλούσαν, διευκόλυναν την κατανόηση και απομνημόνευση εκ μέρους των πιστών των σπουδαίων γεγονότων της ζωής της απεικονιζόμενης ιερής μορφής.

3. Η πτερωτή απεικόνιση της μορφής του αγίου Ιωάννη του Προδρόμου είναι εικονογραφικό δημιούργημα του 13^{ου} αι. και οφείλεται σύμφωνα με την παράδοση της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης στο ότι ο Πρόδρομος στάλθηκε από τον Θεό ως άγγελος στη γη για να προετοιμάσει τον επικείμενο ερχομό του Κυρίου (*Ιδού εγώ αποστέλλω τον άγγελόν μου προ προσώπου σου, ος κατασκευάσει την οδόν σου έμπροσθέν σου.*

κληρο σχεδόν το πλάτος της εικόνας, έχει το δεξί του χέρι λυγισμένο στο στήθος σε κίνηση δέησης, ενώ με το αριστερό χέρι κρατάει ανοιχτό ειλητάριο, όπου αναγράφεται κεφαλαιογράμματα η επικλητική φράση ΜΕΤΑΝΟ/ΕΙΤΕ ΗΓ/ΓΗΚΕ ΓΑΡ / Η ΒΑCΙ/ΛΕΙΑ ΤΩΝ/ΟΥΡΑΝΩΝ⁴. Το σώμα του είναι καλυμμένο με τρίχνη μηλωτή και ριχτό μανδύα, ενώ στα πόδια φοράει σανδάλια της εποχής. Ιδιαίτερα επιμελημένο ζωγραφίζεται το πρόσωπο (εικ. 2), όπου ξεχωρίζουν τα καλοσχηματισμένα αμυγδαλωτά μάτια με τα καμαροειδή οφρυακά τόξα και την κονδυλωτή μύτη. Κομψοσχεδιασμένα είναι επίσης τα γένια και κυρίως η κόμη του Προδρόμου με τα μακριά καστανά μαλλιά που πέφτουν βοστρυχωτά πάνω στους ώμους. Η έκφραση του προσώπου αποδίδεται σοβαρή και μειλίχια, την ώρα που το βλέμμα απενίξει στοχαστικό προς απροσδιόριστη κατεύθυνση. Τα γενικά φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά του αγίου είναι μάλλον εύσαρκα και αβρά, εικόνα που απέχει πολύ απ' τον τύπο του λιπόσαρκου και καταπονημένου ερημίτη, όπως αυτός έχει παγιωθεί στην κλασική βυζαντινή εικονογραφία. Αντιθέτως, η μορφή του Προδρόμου στην εικόνα της Αγγίστας φαίνεται να διαδραματίζει έναν διαφορετικό ρόλο, στον οποίο κυριαρχεί το εκλεπτυσμένο παρουσιαστικό, χωρίς να υποβιβάζεται ο δυναμισμός της πνευματικότητάς του.

Το έδαφος στο οποίο στέκεται ο προφήτης άγιος είναι χλοερό με θαμνώδη βλάστηση και διάσπαρτα δέντρα στους παρακείμενους λόφους. Η συσχέτιση του τοπίου με στιγμιότυπο σκηνης διδασκαλίας σε υπαίθριο χώρο φαντάζει αρκετά πιθανή⁵, εκτίμηση που ενισχύεται τόσο από τα στοιχεία του φυσικού τοπίου που ζωγραφίζονται στην παράσταση, όσο και από το περιεχόμενο της επιγραφής στο ξετύλιχτο ειλητάριο, που αποτελεί εγνωσμένο σημείο αναφοράς στη διδασκαλία του προφήτη. Στο κάτω δεξιό τμήμα εικόνας, με δυσκολία διακρίνεται πάνω σε δίσκο η αποτετημημένη κεφαλή του Προδρόμου, προαναγγελία του μαρτυρικού τέλους του.

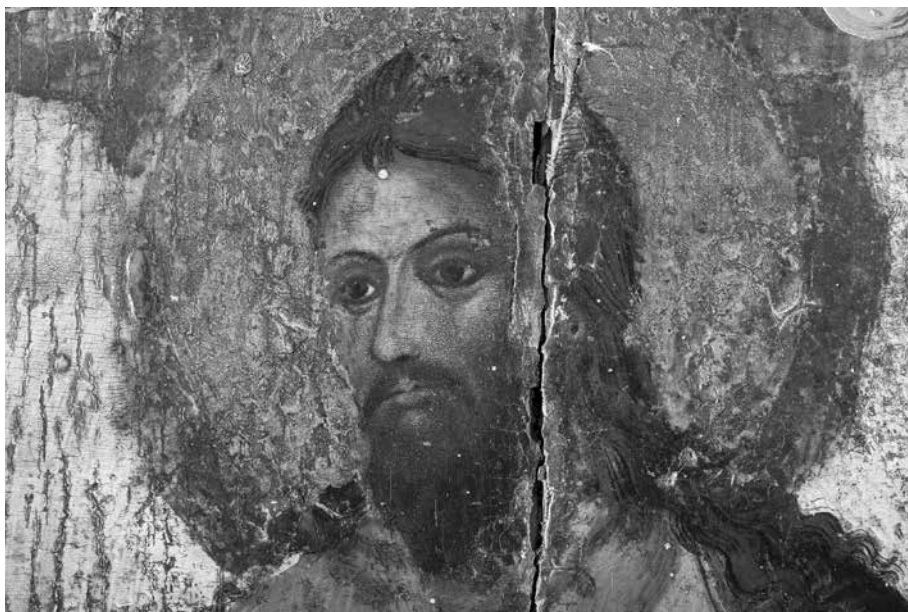
Στην απέναντι πλευρά της εικόνας, προς τα κάτω κι αριστερά,

Ματθ. 3. 1, Ματθ. 11. 10, Μαρκ. 1. 2), Τσιγαρίδας Ευθ. και άλλοι, *Εικόνες Ιεράς Μονής Καρακάλλου*, Αγίου Όρους 2011, σ. 102. Για την εικονογραφία του περρωτού Προδρόμου βλ. επίσης Schwartz E.C., *The angel of the Wildrness: Russian Icons and the Byzantine Legacy*, στο *BSI 58/1*, Prague 1997, σ. 169-174.

4. Η επιγραφή, παρότι είναι ολοσχερώς κατεστραμμένη στο εναρκτηριο τμήμα της, καθίσταται εύκολα αναγνώσιμη καθώς αποτυπώνει γνωστή ρήση του Ευαγγελίου και δη της διδασκαλίας του Τιμίου Προδρόμου (Ματθ. 4,17). Στις λεπτομέρειες του τρόπου απόδοσης της επιγραφής, ο χρωματισμός με ερυθρά βαφή του αρχικού κεφαλαιογράμματος Μ στη λέξη ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ, ένδειξη καλλιτεχνικής ευαισθησίας του ζωγράφου δημιουργού.

5. Ίσως στη Βηθαβαρά ή κάπου τριγύρω, στην ευρύτερη περιοχή της κοιλάδας του Ιορδάνη ποταμού.

Εικ. 2. Η προσκυνηματική εικόνα του Τιμ. Προδρόμου.
(Λεπτομέρεια προσώπου).

Εικ. 3. Το μετάλλιο με θέμα
«Το Γενέθλιον του Προδρόμου».

Εικ. 4. Το μετάλλιο με θέμα «Η Εύρεση
της κεφαλής του Προδρόμου».

υπάρχουν ζωγραφισμένα δύο αφηγηματικά μετάλλια (τόντο) με σκηνές του βιογραφικού κύκλου του Αγίου. Στο κάτω μετάλλιο απεικονίζεται το Γενέθλιον του Προδρόμου⁶, ενώ στο επάνω μετάλλιο απεικονίζεται σκηνή

6. Το θέμα της παράστασης δηλώνεται κι ενεπίγραφα στην περιφέρεια του κυ-

από το επεισόδιο της *Εύρεσης της Τίμιας Κεφαλής του Προδρόμου*⁷.

Στο πρώτο μετάλλιο με θέμα τη γέννηση του Προδρόμου (εικ. 3) διακρίνονται πλην του νεογέννητου βρέφους, η λεχώνα Ελισάβετ, δύο θεραπεινίδες μαίες με προσφορές στα χέρια, αλλά κι ο Ζαχαρίας σε παράμερη θέση τη στιγμή που καταγράφει πάνω σε πλάκα περγαμινής «ΙΩΑΝΝΗΣ εστί το όνομα αυτού»⁸. Η σκηνή εκτυλίσσεται σε εσωτερικό χώρο, προφανώς στο δωμάτιο της λεχώνας από τον τοίχο του οποίου κρέμεται απλωμένο ερυθροπόρφυρο βήλο. Η Ελισάβετ εικονίζεται ανακαθισμένη πάνω σε κλίνη και τυλιγμένη με κόκκινα κλινოსκεπάσματα. Ακριβώς από πίσω της βρίσκεται σπαργανωμένος και ξαπλωμένος σε ύπτια θέση ο νεογέννητος Πρόδρομος. Η παράσταση είναι τυπική για το θέμα, ενώ εικονογραφικά παρουσιάζει πολλά κοινά στοιχεία με την αντίστοιχη παράσταση της *Γέννησης της Θεοτόκου*⁹.

Στο δεύτερο μετάλλιο με θέμα την εύρεση της κεφαλής του Προδρόμου (εικ. 4), μπροστά από ψηλό οικοδόμημα διακρίνεται τοποθετημένη πάνω σε βάθρο η άγια κεφαλή του Προδρόμου. Γονατιστοί από πάνω της στέκουν δύο άνδρες, αποδίδοντας τιμή και λατρεία στο πάνσεπτο εύρημα. Στη δεξιά πλευρά εικονίζεται ο πατριάρχης Ιγνάτιος με ιερατικό φαιλόνιο και θυμιατό στο χέρι κι απέναντί του μια μορφή που θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύει τον αυτοκράτορα Μιχαήλ τον Γ'. Αμφιβολίες ανακύπτουν για τον ασφαλή προσδιορισμό της ποιας από τις σημειούμενες τρεις Ευρέσεις της Κεφαλής του Προδρόμου απεικονίζει η συγκεκριμένη ζωγραφική παράσταση, καθότι στην επιτίτλια επιγραφή του μεταλλίου απουσιάζει κάθε σχετική βοηθητική πληροφορία. Περισσότερο πιθανή πάντως εμφανίζεται η περίπτω-

---

κλικού μεταλλίου, όπου σημειώνεται με ερυθρά κεφαλαιογράμματα η επιγραφή ΤΟ ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ.

7. Το θέμα της δεύτερης παράστασης δηλώνεται επίσης ενεπίγραφα στην περιφέρεια του κυκλικού μεταλλίου, όπου διακρίνεται αχνά με μικρογράμματη ερυθρή γραφή η επιγραφή Η ΕΥΡΕCΙC ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ.

8. Η ανάγνωση των γραμμάτων στο πινάκιο της περγαμινής είναι αδιάκριτη ασφαλώς, λόγω των μικρογραφικών διαστάσεων της παράστασης, γνωρίζουμε ωστόσο το ακριβές περιεχόμενο της επιγραφής από τις σχετικές εκκλησιαστικές πηγές (Λουκ. 1. 63) και άλλες ομοθέματες εικόνες (*Γέννηση του Προδρόμου-15^{ος}αι.-Βυζαντ. Μουσείο Αθηνών, Γέννηση του Προδρόμου-16^{ος}αι.-Μουσείο Μπενάκη κ.ά.*).

9. Το εικονογραφικό σχήμα της *Γέννησης του Προδρόμου* είναι παρόμοιο με εκείνο της *Γέννησης της Θεοτόκου*, αφού όπως φαίνεται βασίζονται πάνω σε ένα κοινό πρότυπο, με μικρές προσαρμογές ή διαφοροποιήσεις συνήθως ως προς στη διάταξη προσανατολισμού των απεικονιζόμενων μορφών. Κατσιώτη Α., *Οι σκηνές της ζωής και ο εικονογραφικός κύκλος του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στη βυζαντινή τέχνη*, Αθήνα 1998, σ. 55 και κυρίως Χατζηδάκη Ν., *Γέννηση Παναγίας-Γέννηση Προδρόμου, Παράλλαγές και αποκρυστάλλωση ενός θέματος στην κρητική εικονογραφία του 15^{ου}-16^{ου} αιώνα, ΔΧΑΕ, περίοδ. Δ', τόμ. ΙΑ' (1982-1983)*, Αθήνα 1983, σ. 127-178.

ση να απεικονίζεται η Τρίτη Εύρεση της Κεφαλής του Προδρόμου που έλαβε χώρα στα Κόμανα της Καππαδοκίας¹⁰.

Από τεχνοτροπικής πλευράς η εικόνα του Τιμ. Προδρόμου στο ναό της Αγγίστας ακολουθεί τα πρότυπα έργα της ιταλοκρητικής εικονογραφίας¹¹. Και μπορεί στην απόδοση της κύριας μορφής του Προδρόμου το πλάσιμο των χαρακτηριστικών του να ομοιάζει αρκετά δυτικότροπο, δεν απουσιάζουν ωστόσο ορισμένα λαϊκότερα στοιχεία, που εντοπίζονται κυρίως στα δύο συνοδευτικά βιογραφικά μετάλλια της παράστασης. Η συνύπαρξη δύο διαφορετικών τεχνοτροπιών στο ίδιο θέμα, μιας δυτικίζουσας ευρωπαϊκής στην κύρια μορφή του αγίου και μιας εγχώριας λαϊκής στις παραστάσεις των κυκλικών μεταλλίων¹² δεν συνιστά γνώριμη εικονογραφική πρακτική και πιθανότατα οφείλεται στη συνέργεια δύο διαφορετικών ζωγράφων εκτελεστών. Σε μια τέτοια περίπτωση θα πρέπει να θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι η κύρια παράσταση της εικόνας ζωγραφίστηκε από το χέρι του επικεφαλής ζωγράφου, ενώ οι παραστάσεις στα δύο συνοδευτικά μετάλλια έχουν ζωγραφιστεί από το χέρι κάποιου βοηθού μαθητή.

Τα χρώματα στην κύρια παράσταση της εικόνας κινούνται ανάμεσα στο πορτοκαλέρυθρο της μηλωτής, στο φαιοπράσινο του μανδύα και στην καφετιά όχρα για τα εκτεθειμένα μέρη του σώματος, περικλειόμενα από ένα χρυσοκίτρινο βάθος που λειτουργεί ταυτοχρόνως σαν πλαίσιο φόντου, το οποίο επιλέχθηκε ως κύριο χρώμα βαφής για τα πτερά του αγίου. Η χρωματική κλίμακα της εικόνας συμπληρώνεται από διαβαθμίσεις του λαδοπράσινου σε δύο τόνους, προφανώς για την καλύτερη απόδοση του υπαίθριου τοπίου, ενώ δυσδιάκριτη είναι η χρωματική απόδοση του ουρανού λόγω της κακής κατάστασης στην οποία

---

10. Η τρίτη στη σειρά εύρεση της κεφαλής του Ιωάννη του Προδρόμου σημειώθηκε στα Κόμανα της Καππαδοκίας της Μ. Ασίας, όπου είχε μεταφερθεί από την Έμεσα της Συρίας στη διάρκεια της εικονομαχικής κρίσης. Στην πραγματικότητα αυτό που παριστάνεται στη συγκεκριμένη παράσταση είναι το επόμενο χρονικά επεισόδιο με την απόδοση τιμής από τον πατριάρχη και τον αυτοκράτορα κατά την ανακομιδή της ιερής κάρας του αγίου στη Μονή του Στουδίου στην Κων/πολη. Walter C., *The invention of John the Baptist's head on the wall-callendar at Gračanica. Its place in Byzantine iconographical tradition*, *ZLU 16*, Novi Sad 1980, σ. 73-74. Περισσότερα αναφορικά με την ιστορία των ευρέσεων της κεφαλής του Προδρόμου στο Κατσιώτη Α., *ό.π.*, σ. 159-169.

11. Για την ιταλοκρητική εικονογραφία, τα εργαστήρια ζωγραφικής και τις απόψεις που έχουν διατυπωθεί σχετικά βλ. Chatzidakis M., *Essai sur l' école dite italogreque précédé d' une note sur les rapports de l' art venitien avec cretois jusqu'a 1500*, *Venezia e il Levante fino al secolo XV*, Firenze 1974.

12. Η τεχνοτροπία των συνοδευτικών μεταλλίων είναι σύμφωνη με το τρέχον ζωγραφικό ρεύμα της εποχής, αλλά και τις εικονογραφικές προτιμήσεις του ιερομόναχου αγιογράφου Διονυσίου του εκ Φουρνά, όπως τουλάχιστον αυτές διατυπώθηκαν από τον ίδιο στο σχετικό εγχειρίδιο περί ζωγραφικής με τον τίτλο *Ερμηνεία της ζωγραφικής τέχνης*.

βρίσκεται η εικόνα. Εμφανώς πιο μετρημένη είναι η εναλλαγή χρωμάτων στα συνοδευτικά μετάλλια, όπου στο σύνολο των εικονογραφικών παραστάσεων κυριαρχούν τρία χρώματα, το κόκκινο, το χρυσό και το καφέ.

Το υλικό κατασκευής της εικόνας είναι επεξεργασμένο ξύλο πεύκου, αποτελούμενο από δύο ανισοπλατείς φαρυδιές σανίδες¹³ στην επιφάνεια των οποίων επικολλήθηκαν τεμάχια λινού καμβά πυκνής ύφανσης. Λεπτό στρώμα προετοιμασίας από γύψο φαίνεται πως απλώθηκε πάνω από τον υφασμάτινο καμβά στην εμπρόσθια επιφάνεια της εικόνας. Για να αποφευχθεί ενδεχόμενη σκέβρωση, οι σανίδες στερεώθηκαν με δύο εγκάρσιες τραβέρσες, τοποθετημένες με σιδερόκαρφα στην οπίσθια πλευρά της εικόνας.

Δυστυχώς, η κατάσταση διατήρησης της εικόνας σήμερα είναι πολύ κακή, σαρακοφαγωμένη σε πολλά σημεία της και εξίτηλη χρωματικά. Εκτεταμένη φθορά εντοπίζεται στο επάνω τμήμα της, λόγος για τον οποίο προιόνιστηκε ελαφρώς στο συγκεκριμένο σημείο, ώστε να συγκολληθεί πάνω της αψιδωτό προσάρτημα από ζωγραφιστή χαρτοσμαλτίνη σε ρόλο διακοσμητικής επίστεψης. Κατά τόπους απώλειες και φθορές εντοπίζονται και σε άλλα σημεία της ζωγραφικής της επιφάνειας, μεταξύ των οποίων μια μεγάλη διαμπερή ρωγμή κατά μήκος, που διατρέχει κάθετα την επιφάνειά της, χωρίζοντας την εικόνα σχεδόν στο μέσον¹⁴. Προφανώς, η κατάσταση της εικόνας επιδεινώθηκε από τη συχνή και συνεχή έκθεσή της στις διάφορες εξωτερικές κλιματικές συνθήκες, εφόσον η εν λόγω εικόνα αποτελούσε για πάρα πολλά έτη την εικόνα παλλάδιο των κατοίκων της Αγγίστας και περιφερόταν στον οικισμό σε κάθε σημαντική εορταστική επέτειο. Απόπειρα συντήρησης της εικόνας έγινε το 1983, χωρίς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα ωστόσο.

Η ανάγκη επιστημονικής αποκαταστατικής παρέμβασης -έστω και τώρα- για τη διάσωση της προσκυνηματικής εικόνας του Τιμ. Προδρόμου της Αγγίστας προβάλλει επιτακτική και άμεση, πριν χαθεί από αδιαφορία και χρηματοδοτική πενία ένας ακόμη ανεκτίμητος πλούτος της μεταβυζαντινής ζωγραφικής τέχνης.

---

13. Η σανίδα στ' αριστερά έχει διάσταση πλάτους 30 εκ., ενώ η σανίδα στα δεξιά έχει διάσταση 24 εκ. (διαφορά διάστασης αριστερής σανίδας από δεξιά σανίδα 6 εκ.).

14. Η πορεία της ρωγμής ακολουθεί και απανωτίζει το σημείο της ένωσης των δύο ξύλινων σανίδων που συγκροτούν το πίσω μέρος του σανιδώματος της εικόνας. Τις περισσότερες φορές, η εκδήλωση τέτοιων ρωγμών στις ενώσεις οφείλεται στο φαινόμενο της συστολής και διαστολής των σωμάτων, απόρροια της αλλαγής των σημειούμενων κλιματολογικών συνθηκών.